

FOLKLORNO POSVEČENJE POMLADI

TOMAŽ SIMETINGER

V zadnjih tednih sem precej listal po starih številkah *Folklornika*. Skušal sem ujeti dinamiko razvoja folklorne dejavnosti v zadnjih letih in vse kaže, da se stvari na tem področju vsaj do neke mere neizbežno spreminjajo.

Med razmišljanjem o tem se mi je v mislih odvila predstava izpred dobrih sto let, o kateri se je še dolgo govorilo po pariških ulicah. Njen francoski naslov je bil *Le Sacre du Printemps*, po slovensko pa *Posvečenje pomladi*.

Ko je Sergej Djagilev 29. maja 1913 na oder postavil znameniti balet *Posvečenje pomladi*, so plesni in glasbeni zgodovinski tokovi doživeli močan preobrat. Koreografija Vaslava Nižinskega in glasba Igorja Stravinskega sta na premieri poskrbela za prvovrsten škandal. Del publike se je v dvorani zgražal in ogorčeno vpil ter se rogal norostim, videnim na odru. Drugi pa so ploskali in navdušeno vzklíkali nad povsem drugačno predstavo, ki je bila velik izziv takratnemu gledalcu. Navdušenje in neodobravanje med publiko je bilo tako veliko, da naj bi si gledalci zaradi različnih mnenj med seboj celo delili klofute. Sergej Djagilev pa je v dvorani prižigal in ugašal luči, da bi pomiril publiko. Bil je besen in obupan, a takrat še ni vedel, da je priča pomembnim dogodkom v zgodovini plesa in glasbe.

Danes velja *Posvečenje pomladi* za enega najbolj znanih baletov vseh časov, ki so ključno doprinesli k razvoju tega plesnega žanra. Djagilev, Stravinski in Nižinski so stopili korak naprej od takrat uveljavljenih baletnih pristopov in kaj lahko bi se zgodilo, da bi se takšen poskus končal povsem drugače, klavrno in na smetišču zgodovine. Pa se ni, zato to delo še danes velja za železni repertoar skoraj vsake baletne hiše.

Kaj imata skupnega *Posvečenje pomladi* in folklorna dejavnost? V prvi vrsti prav gotovo dejstvo, da so se avtorji pri snovanju glasbe, plesa in kostumografije naslanjali na različne folklorne elemente in motive iz Litve, Ukrajine, Rusije, Belorusije itn. Vendar pa to delo prinaša povezavo tudi na simbolni ravni. Na ravni, ki nakazuje nekatere drugačne in novejšje pristope, ki se razvijajo na področju folklorne dejavnosti (tudi) na Slovenskem.

Vsaka generacija, lahko bi rekli celo vsak posameznik, gleda na odrsko umetnost drugače. Tako si jo po svoje razlaga, jo ustvarja, razume in doživlja. In prav je tako! V zadnjih letih se je tudi na Slovenskem pričela oblikovati predvsem, a ne samo mlajša generacija folklornih koreografov, ki skušajo iskati svoje poti in pristope k folklorni koreografiji. Predvsem ti si iščejo koreografski izraz na sebi lasten način.

Če je *Posvečenje pomladi* leta 1913 povzročilo val razburjenja in odobravanja hkrati, lahko v zadnjem času marsikdaj naletimo na kakšno vzporednico s takratnim dogajanjem v Parizu tudi v današnji folklorni dejavnosti pri nas. Opaziti gre, da se predvsem mlajši marsikdaj načrtno in zavestno skušajo umakniti nekaterim konceptom, ki razlagajo folklorne skupine kot živi muzej. V svojih koreografskih delih se raje soočajo in preizprašujejo razne estetske in umetniške koncepte ter tako skušajo najti svojo vizijo folkloriziranih oblik plesa. Tako se doslej uveljavljene koreografske prakse kažejo kot ene izmed možnih in enakovrednih, ki pa vsekakor nudijo priložnost za nadgradnjo ali nadaljnji razvoj.

Na Slovenskem smo tako vajeni nekaterih pristopov, uveljavljenih že dlje časa, poleg katerih so pričeli vznikat posamezni novi resni premisleki, kako koreografirati tudi na drugačen način. Ne glede na to, kateri od pristopov je posameznemu koreografu bližji, je prav, da se lahko v (po)ustvarjalnosti izražajo vsi, tako tisti, ki so jim bližji »tradicionalnejši« pogledi na dejavnost, kot tisti, ki bi radi stopili še korak naprej.

Konceptualne zasnove koreografskih del ključno doprinesejo k nadaljnjemu uspehu predstave in nosijo pomembno vlogo pri tehničnem učenju plesa ter umetniški interpretaciji koreografije. Dober premislek ob snovanju koreografij je zato nujno potreben. Koreografsko delo je namreč umetniška stvaritev, ki zahteva precej znanja in spretnosti avtorja, a obenem nudi tudi nešteto možnosti za plesno uprizorjanje. Oder pa je s tem prostor umetnosti in tako nujno svoboden za iskanje izraznosti, ki so blizu tako koreografom kot občinstvu.

Ne glede na to, kateri od principov razumevanja folklorne dejavnosti in s tem koreografije se je, se ali se še bo uveljavil, je treba dati možnost in prostor vsem. Umetnost plesnega izražanja zato prinaša različne plesne

govorice, v katerih se lahko prepozna vsak ne glede na svoje prepričanje, razmišljanje ali dojemanje koreografije. *Posvečenje pomladi* je ob svoji premieri res prineslo precej razburjenja med publiko in gledališke oz. baletne kritike, a je pomembno prispevalo tudi k nadaljnjemu razvoju baleta in glasbe. Izkazalo se je, da klasični balet zato ni bil ogrožen niti ni izumrl niti ni pomenil konca pristopov v glasbeni kompoziciji, ki so bili uveljavljeni do tedaj. Tako lahko razumemo tudi različne poglede na folklorno dejavnost. Ne »tradicionalni« niti novejši koreografski pristopi niso bolj ali manj pravilni. Vsak ima svoje omejitve in svoje prednosti, zato je prav, da lahko vsi sobivajo. Oder je namreč prostor umetnosti in umetnost brez svobodnih sobivanj različnih praks ne more obstajati. Prav je, da si priznavamo pravico do različnih odrskih pristopov, k čemur bo gotovo pripomogel tudi odprt dialog, kot ga omogoča naše glasilo *Folklornik*.

Pred nami je dvanajsta številka *Folklornika*. Tokratni izid je zaznamovan s precejšnjo časovno stisko. Uredniški odbor je imel za delo razmeroma malo časa, pero glavnega urednika pa sem po nekaj organizacijskih zapletih imel čast prevzeti od kolegice Tjaše Ferenc Trampuš, ki je za dobro leto zapustila to mesto. Ko sem pregledal obstoječe gradivo za glasilo, nas je čas že pošteno preganjal in uredniški odbor je moral močno hiteti, da ne bi zamudili letošnje izdaje. Kljub naglici je *Folklornik* nastajal v upanju, da se bo na njem še lahko zapisalo leto izida 2016. S precej truda nam je le uspelo, za kar se zahvaljujem vsem članom uredniškega odbora, prav tako avtorjem prispevkov in ostalim sodelujočim.

Že pred, predvsem pa med pripravljanjem *Folklornika* se je porodilo še nekaj idej za naprej. Tako smo že pričeli snovati prihodnjo številko *Folklornika*. Radi bi jo posvetili godcem in godčevstvu, s tem pa se dotaknili tistega področja folklorne dejavnosti, ki mu *Folklornik* še ni bil posvečen ter je za vse poustvarjalce nepogrešljivo. V uvodniku naj posebej poudarim še eno dejstvo. V letošnjem glasilu smo se sicer želeli spomniti človeka, ki je letos dopolnil 80 let, v preteklosti pa veliko sodeloval tudi s folklornimi skupinami — to je Julijan Strajnar, vendar smo se odločili, da mu zaradi vsebine glasila posvetimo prihodnjo številko. Kljub temu naj mu v svojem imenu in imenu vseh snovalcev *Folklornika* zaželim vse dobro in še na mnoga leta!

Uvodne besede naj izzvenijo kot izziv tudi vsem tistim, ki se z godčevstvom ne ukvarjate. V uredništvu bi si želeli čim več različnih pobud in raznovrstnih prispevkov. Vsaka zamisel, vprašanje ali tema bodo več kot dobrodošli, zato naj vas povabim, da jih pošljete na elektronski naslov: tomaz.simetinger@gmail.com.

Prijetno branje!